

LABOGIDS LABORATORIUM ANATOMO-PATHOLOGIE

1. Definities

n.v.t.

2. Doel

Deze labogids bevat informatie voor voorschrijvende huisartsen en geneesheer-specialisten die gebruik maken van de diensten van het laboratorium anatomo-pathologie. Het doel van de gids is om de aanvrager te helpen bij het correct aanvragen van pathologisch onderzoek door richtlijnen te geven over het invullen van het aanvraagformulier en over de bewaar- en transportcondities van stalen die voor onderzoek worden aangeboden.

De kwaliteit van de stalen is onderhevig aan fysische factoren zoals temperatuur, uitdroging, druk of tractie uitgeoefend op het weefsel. Stalen van mindere kwaliteit kunnen de analyse bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken. Het is bijgevolg van cruciaal belang dat stalen op een correcte manier worden behandeld en getransporteerd.

3. Voorwaarden

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Het labo streeft ernaar de inhoud van deze gids accuraat en actueel te houden. Dit is de verantwoordelijkheid van de kwaliteitsverantwoordelijke en de laboratoriumdirecteur.

Indicaties

Iedereen die in contact komt met het laboratorium anatomo-pathologie kan deze gids raadplegen voor meer informatie.

Kennis en vaardigheden

n.v.t.

4. Basisprincipes en proces

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Algemene informatie
 - 2.1 Contactgegevens
 - 2.2 Openingsuren
 - 2.3 Medewerkers
 - 2.3.1 Artsen
 - 2.3.2 Kwaliteitsverantwoordelijke
 - 2.3.3 Laboranten
 - 2.3.3 Secretariaat
3. Overzicht activiteiten
4. Aanvraagformulieren
 - 4.1 Types aanvraagformulieren
 - 4.2 Aanbevelingen m.b.t. het invullen
 - 4.3 Opmerkingen
5. Behandeling en transport van stalen
 - 5.1 Staalidentificatie
 - 5.2 Transport Algemene informatie
 - 5.3 Transport Specifieke richtlijnen
 - 5.4 Specifieke informatie per analyse
6. Aanvaardings- en rejectiecriteria
7. Doorlooptijden
 - 7.1 Algemeen
 - 7.2 Cervixcytologie
 - 7.3 Autopsie
 - 7.4 Opmerkingen
8. Uitbesteding van het onderzoek
 - 8.1 Uitbesteding van diensten
 - 8.2 Overzicht van uitbestede onderzoeken
9. Telefonisch doorgeven van resultaten aan artsen
10. Distributie van verslagen
11. Opmerkingen, suggesties en vragen

1. INLEIDING

Deze labogids bevat informatie voor voorschrijvende huisartsen en geneesheer-specialisten die gebruik maken van de diensten van het labo pathologie. Het doel van de gids is de aanvrager te helpen bij het correct aanvragen van pathologisch onderzoek door richtlijnen te geven over het invullen van het aanvraagformulier en over de bewaar- en transportcondities van stalen die voor onderzoek worden aangeboden.

De kwaliteit van de stalen is onderhevig aan fysische factoren zoals temperatuur, uitdroging, druk of tractie uitgeoefend op het weefsel. Stalen van mindere kwaliteit kunnen de analyse bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken. Het is bijgevolg van cruciaal belang dat stalen op een correcte manier worden behandeld en getransporteerd.

2. ALGEMENE INFORMATIE

2.1 Contactgegevens

De activiteiten van het labo pathologie zijn gecentraliseerd in het Sint-Trudo ziekenhuis – Diestersteenweg 100 – 3800 Sint-Truiden

Laboratorium anatomo-pathologie
Sint-Trudo Ziekenhuis
Diestersteenweg 100
3800 Sint-Truiden
Tel.: 011/69.92.60
Fax: 011/69.92.63
E-mail: Laboanatomopathologie@stzh.be

2.2 Openingsuren

Het labo anatomo-pathologie is open **op werkdagen tussen 8u30 en 18u**. Het secretariaat is bereikbaar **op werkdagen tussen 8u30 en 16u30**. Voor **dringende zaken** is er buiten de normale openingsuren steeds een patholoog bereikbaar (telefoonnummer opvraagbaar via het onthaal van het STZH : 011/69 91 11).

2.3 Medewerkers

2.3.1 Artsen

Dr. Sigrun Delvaux : Laboratoriumdirecteur / Patholoog	
Tel.	011/69 92 61 - GSM 0496/52 89 55
e-mail	sigrun.delvaux@stzh.be

Dr. David Strybol: Patholoog	
Tel.	011/69 92 62
e-mail	david.strybol@stzh.be

2.3.2 Kwaliteitsverantwoordelijke / Hoofdlaborant

Tina Pirens	
Tel.	011/69 99 18
e-mail	tina.pirens@stzh.be

2.3.3 Laboranten

Erna Colemonts	
Tel.	011/69 92 60
e-mail	erna.colemonts@stzh.be
Ann Mortelmans	
Tel.	011/69 92 60
e-mail	ann.mortelmans@stzh.be
Sandra Gus	
Tel.	011/69 92 60
e-mail	sandra.gus@stzh.be

2.3.4 Secretariatsmedewerkers

Linda Minne	
Tel.	011/69 92 60
e-mail	linda.minne@stzh.be
Joyce Swijsen	
Tel.	011/69 92 60
e-mail	joyce.swijsen@stzh.be

3. OVERZICHT ACTIVITEITEN

Het laboratorium anatomo-pathologie verricht volgende onderzoeken ten behoeve van huisartsen en geneesheer-specialisten:

- Peroperatoir spoedonderzoek/ vriescoupe onderzoek
- Histologisch onderzoek
- Cytologisch onderzoek:
 - cervicovaginale cytologie (vnl. via dunnelaagtechniek)
 - diagnostische cytologie: vochten: waaronder pleuravocht, ascitesvocht, pericardvocht, liquor, FNA punctiecytologie (FNAC) uit oa borst, schildklier, speekselklier, lymfeklier, bronchusspoelingen en brushings, ...
- Histochemisch onderzoek: voor een overzicht kan steeds contact opgenomen worden met het laboratorium.
- Immunohistochemisch onderzoek: voor een overzicht kan steeds contact opgenomen worden met het laboratorium.
- Autopsie

Alle onderzoeken gebeuren in het labo anatomo-pathologie tenzij anders vermeld in het pathologisch verslag. Bij uitbestede onderzoeken wordt het resultaat overgenomen in een aanvullend verslag dat integraal deel uitmaakt van het originele pathologisch verslag (zie ook hoofdstuk 7).

4. AANVRAAGFORMULIEREN

Het laboratorium anatomo-pathologie stelt verschillende aanvraagformulieren voor de verschillende onderzoeken ter beschikking van de aanvragend arts, zowel elektronisch (via procedureboek) als in papieren versie (via algemeen secretariaat). Om fouten en eventuele vertragingen te vermijden, is het aangewezen om deze formulieren te gebruiken.

4.1 Soorten aanvraagformulieren

Alle aanvraagformulieren zijn beschikbaar via het procedureboek, de portaalsite en de website van het Sint-Trudo ziekenhuis en dienen bij voorkeur door de gebruiker zelf afgedrukt te worden. Op verzoek van een betreffende afdeling van het St.-Trudo ziekenhuis kan het afdrucken van deze aanvraagformulieren in grote aantallen gecentraliseerd afgedrukt worden en verkregen worden via het algemeen secretariaat van het ziekenhuis. Volgende aanvraagformulieren staan ter beschikking:

- Aanvraagformulier biopsie/cytologie
- Aanvraagformulier bronchiale biopsie/cytologie
- Aanvraagformulier cervico-vaginale cytologie
- Aanvraagformulier blaastumor
- Aanvraagformulier borsttumor
- Aanvraagformulier colontumor
- Aanvraagformulier longtumor
- Aanvraagformulier niertumor
- Aanvraagformulier prostaatpuncties
- Aanvraagformulier schildkliertumor
- Aanvraagformulier vriescoupe onderzoek
- Aanvraagformulier klinische autopsie

!! Aanvraag Farmacodiagnostisch onderzoek: Indien het gewenst is dat farmacodiagnostisch onderzoek a.h.v. immuunhistochemisch onderzoek (ER, PR, HER2/Neu, C-kit (CD117)) en/of mutatie-analyse middels next-gen sequencing (NGS) wordt uitgevoerd dient dit vermeld te worden op het aanvraagformulier. Dit is zo aangezien deze analyses, volgens het K.B. 4.5.2009, enkel mogen uitgevoerd worden na schriftelijke aanvraag door de behandelende geneesheer. Dit type onderzoek dient uitdrukkelijk te worden aangekruist op het aanvraagformulier door de behandelende geneesheer. Indien deze aanvraag gebeurt na het insturen van het monster, wordt er door het secretariaat van het labo pathologie een specifieke memo gecreëerd in het laboratorium informatica management systeem Da Vinci en wordt dit opgenomen in het verslag.

!! Aanvraag Klinische autopsie: De behandelende arts neemt zo vlug mogelijk na het overlijden telefonisch contact op met het laboratorium, zodat de modaliteiten van de autopsie kunnen afgesproken worden met de patholoog. Volgende aandachtspunten zijn hierbij belangrijk:

- Het lichaam van de overledene dient naar het mortuarium gebracht te worden zodat de autopsie gepland kan worden in samenspraak met het personeel;
- De schriftelijke aanvraag wordt naar het labo pathologie gestuurd;
- De toestemming van de familie is de verantwoordelijkheid van de aanvrager en dient schriftelijk bevestigd te zijn voor aanvang van de autopsie.
- Enkel bij overlijdens binnen het ziekenhuis en bij klinische vraagstelling (dus niet gerechtelijke vraagstelling of discussie) wordt er een autopsie verricht door het labo pathologie. Tevens dient de patiënt voorafgaand aan het overlijden tenminste 24u gehospitaliseerd te zijn geweest.
- Vroeggeboorten van minder dan 24 weken moeten wettelijk niet begraven worden. Wanneer de familie toch een begrafenis wenst, moet dit aan de patholoog meegedeeld worden zodat de lichaamsresten terug naar de dienst materniteit kunnen gebracht worden. Het laboratorium voert enkel een autopsie uit. Het is aangewezen dat de ouders reeds afscheid hebben genomen van het kind omdat het laboratorium niet kan garanderen er geen zichtbare schade is door het onderzoek. Het laboratorium voert geen genetisch onderzoek uit en staat niet in voor transport van genetisch onderzoek.

Het materiaal voor genetisch onderzoek dient afgenomen te worden door de afdeling materniteit. Hiervoor mag er enkel materiaal (potje en medium) gebruikt worden dat ter beschikking wordt gesteld door het onderzoekscentrum dat instaat voor het genetisch onderzoek. De ouders van het kind of een begrafenisondernemer mogen nooit aangespoord worden om zelf de foetus af te halen op het laboratorium.

4.2 Aanbevelingen m.b.t. het invullen van het aanvraagformulier

Alle patiëntenstalen die aangeboden worden op het labo anatomo-pathologie dienen correct geïdentificeerd te zijn. Een correcte patiëntidentificatie gebeurt minimaal middels naam, voornaam én geboortedatum van de patiënt. Alle stalen moeten vergezeld zijn van een correct, volledig ingevuld en gehandtekd aanvraagformulier.

Wanneer de aanvraag betrekking heeft op meer dan één staal ('deelmonsters'), aangeleverd in verschillende recipiënten, moet de aanvrager de gegevens vermelden voor elk monster, gebruik makend van een unieke nummering die overeenkomt met deze op de recipiënten ('deelnummering').

Het is de verantwoordelijkheid van de aanvragende arts om het aanvraagformulier correct en volledig in te vullen volgens de richtlijnen beschreven in deze gids voor aanvragers.

Volgende gegevens dienen op het aanvraagformulier vermeld te worden:

1. Administratieve gegevens:

- Naam, voornaam, geboortedatum, adres, mutualiteitgegevens van de patiënt
- Naam, voornaam, RIZIV identificatienummer van de aanvragende arts
- Handtekening van de aanvragende arts
- Aanvraagdatum
- Eventuele vermelding van kopieverslag aan collega's

2. Gegevens met betrekking tot het staal:

- Aard van het onderzoek (biopsie, cytologie, autopsie,...)
- Anatomische lokalisatie: orgaan, plaats in het orgaan, lateraliteit,
- Klinische inlichtingen
- Eventuele specifieke vraagstelling
- Uur van afname én fixatie
- Eventuele aanvraag voor bijkomende farmacodiagnostische (moleculaire) testen (duidelijk aankruisen op aanvraagformulier)

4.3 Opmerkingen

4.3.1 Dringende onderzoeken

Indien de aanvrager op medische gronden voor bepaalde monsters een snellere behandeling wenst, dan wordt na overleg van de aanvrager met de patholoog beslist op welke manier hieraan gevolg kan gegeven worden.

4.3.2 Besmettingsgevaar

Potentieel besmettingsgevaar (bv. TBC, Hepatitis, HIV,...) moet door de aanvrager duidelijk vermeld worden op het aanvraagformulier.

4.3.3 Foutieve of onvolledige identificatie

Aanvragen kunnen door het labo pathologie geweigerd worden indien ze onvoldoende of onjuiste gegevens bevatten om een resultaat te bekomen dat voldoet aan de geldende kwaliteitscriteria. Het labo brengt in dit geval de aanvrager onmiddellijk op de hoogte.

Bij foutieve identificatie van een monster zal een medewerker van het labo pathologie aan de aanvrager vragen om het monster in het labo te komen identificeren.

5. BEHANDELING EN TRANSPORT VAN STALEN

5.1 Staalidentificatie

Vermeld de patiëntgegevens (minimaal naam, voornaam én geboortedatum!) op het recipiënt, met ook eventuele deelnummering indien er meer dan één recipiënt per patiënt is (in overeenstemming met de deelnummering op het aanvraagformulier).

5.2 Transport – Algemene informatie

Biopten, resectiestukken en vochten dienen na afname zo snel mogelijk gefixeerd te worden en vervolgens in een gesloten recipiënt te worden getransporteerd.

Voorgevulde kleine recipiënten met 10% gebufferde formol (4% formaldehyde) voor biopten en Sure Path preservatieve vloeistof voor cervico-vaginale stalen kunnen afgehaald worden op onze afdeling of besteld worden via het secretariaat. Afdelingen waar cytologische stalen afgenomen worden kunnen op onze afdeling flessen van 0,5l of 1l ethanol of Cytorich Red fixatievloeistof afhalen. Elke afgeleverde fles fixatievloeistof krijgt van het laboratorium anatomo-pathologie een uniek identificatienummer. Dit vereenvoudigt de opvolging en eventuele terugname van de flessen, aangezien de aanlevering van de fixatieven zich uitstrekt naar verschillende ziekenhuisafdelingen. Iedere fles heeft ook een sticker met vermelding van het type fixatief, de houdbaarheidsdatum en de vermelding "Terugbrengen bij vervallen of leeg". De labomedewerkers houden voor deze aangeleverde flessen toezicht op het respecteren van de houdbaarheidsdatum m.b.v. een intern registratiesysteem. Indien de houdbaarheidsdatum van een fixatief nadert wordt de hoofdverpleegkundige van de afdeling elektronisch verwittigd om de fles met fixatief dat dreigt te vervallen terug in te leveren.

Alle weefsels (o.a. biopten, resectiestukken, ...) voor routine histologisch onderzoek moeten na afname onmiddellijk gefixeerd worden in 10% gebufferde formol. Bewaring van weefsel gefixeerd in formol mag op kamertemperatuur. Gynaecologische en niet-gynaecologische cytologische stalen vereisen elk een specifieke fixatiemethode in Cytorich Red, ethanol of Sure Path preservatieve vloeistof. Een gedetailleerd overzicht omtrent het gebruik van het juiste fixatief vindt u in hoofdstuk 5.4.

Om de beoordeling van het staal te optimaliseren, zijn de tijd tussen afname en fixatie én de fixatieduur zelf heel belangrijk. De tijd tussen afname en fixatie van het staal moet zo kort mogelijk gehouden worden en moet gekend zijn. Gelieve dan ook de aanvraagdatum, het tijdstip van afname én het tijdstip van fixatie in te vullen op het aanvraagformulier. Om een optimaal onderzoeksresultaat te bekomen streeft het laboratorium naar een minimale fixatieduur van 6u en maximale fixatieduur van 72u.

5.3 Transport - Specifieke richtlijnen

5.3.1 Operatiekwartier

Gefixeerde stalen worden verzameld op een specifieke plaats (kast recoveryruimte) in het operatiekwartier. De stalen worden opgehaald door de interne pendel en naar het laboratorium anatomo-pathologie gebracht.

5.3.2 Verpleegafdelingen

De stalen worden door de medewerkers van de desbetreffende diensten persoonlijk naar het laboratorium anatomo-pathologie gebracht.

5.3.3 Peroperatoir spoedonderzoek / Vriescoupe onderzoek

Peroperatoir spoedonderzoek (vriescoupe onderzoek) is steeds mogelijk tijdens de openingsuren van het laboratorium (8u30-17u). Indien er peroperatoir spoedonderzoek gewenst is buiten de openinguren van het laboratorium dient er contact opgenomen te worden met één van de pathologen om dit te bespreken. Voor de algemene goede planning van het laboratorium wordt er gevraagd om peroperatoir spoedonderzoek bij voorkeur, en indien mogelijk, minimaal 1 dag op voorhand aan te kondigen. Deze aankondiging kan telefonisch of per e-mail gebeuren bij het secretariaat of de pathologen, ofwel via de operatieplanning.

Het weefsel wordt door een medewerker van het labo pathologie afgehaald in het operatiekwartier. Indien aangewezen voor bespreking van het prelevement in situ, wordt het weefsel opgehaald door een patholoog.

5.4 Specifieke informatie per analyse

Alle materialen en staalfhankelijke fixaties zijn bij het labo anatomo-pathologie verkrijgbaar.

5.4.1 Fixatie van biopten

Voor de fixatie van biopten wordt formol gebruikt.

Richtlijnen voor fixatie :

Alle **resectiestukken en biopten fixeren met Formol**, maar ook kleine chirurgische specimens zoals:

- amandelen
- appendix
- neus- en sinuspoliepen
- discusweefsel
- miskraamproducten
- endoscopische biopsies
- alle huidbiopsies
- punctiebiopsies uit tumoren
- mediastinoscopie voor het opsporen van eventuele metastasen van longcarcinomen
- leverpunctiebiopsies
- curettageproducten

Opgelet:

Spierbiopten worden niet in ons labo behandeld. Dit aangezien er voor de beoordeling van deze spierbiopten enzym-histochemie vereist is, en deze techniek niet ter plaatse voorhanden is.

Spierbiopsies worden enkel na afspraak met de patholoog uitgevoerd aangezien ze in verse toestand naar het labo neuropathologie van de KU Leuven verstuurd moeten worden.

Uitsluitend aanvraagformulieren van het laboratorium anatomo-pathologie gebruiken en relevante klinische inlichtingen verstrekken. Gelieve ook steeds de aanvraagdatum, het **uur van afname** én het **uur van fixatie** in te vullen.

5.4.2 Fixatie van niet-gynaecologische cytologische stalen

5.4.2.1 Urine - Blaasspoeling

Midstream urine : geen ochtendurine gebruiken gezien deze urine zich de hele nacht in de urineblaas bevindt. De aanwezige cellen zijn dan ook reeds gelyseerd.

Stalen dienen steeds in **gefixeerde** toestand naar het labo pathologie gebracht te worden: de fixatie dient te gebeuren met een gelijke hoeveelheid **ethanol** (gedenatureerd met methanol).

Uitsluitend aanvraagformulieren van het laboratorium anatomo-pathologie gebruiken en relevante klinische inlichtingen verstrekken. Gelieve ook steeds de aanvraagdatum, het **uur van afname** én het **uur van fixatie** in te vullen.

5.4.2.2 Overige lichaamsvochten (sputum, lumbaal vocht, pleuravocht, ascitesvocht, douglasvocht, brochusaspiraats, cystevocht, tepelvocht, brushings)

Stalen dienen steeds in **gefixeerde** toestand naar het labo pathologie gebracht te worden: de fixatie dient te gebeuren met een gelijke hoeveelheid **Cytorich Red**.

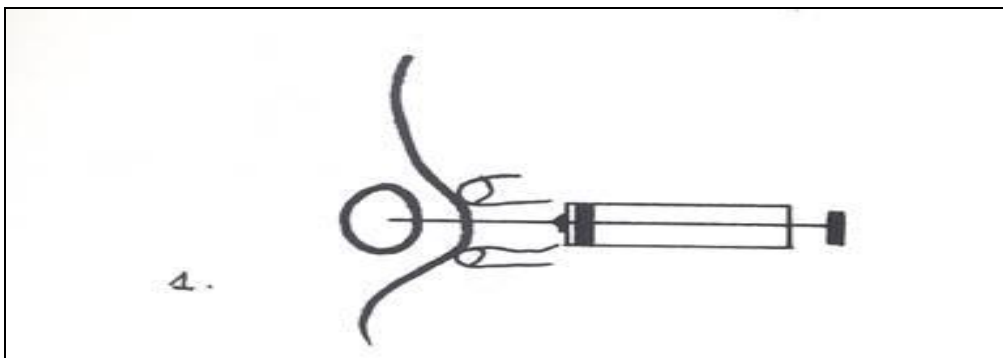
Uitsluitend aanvraagformulieren van het laboratorium anatomo-pathologie gebruiken en relevante klinische inlichtingen verstrekken. Gelieve ook steeds de aanvraagdatum, het **uur van afname** én het **uur van fixatie** in te vullen.

5.4.2.3 Fijne naald aspiratiecytologie van tumorale letsels (FNAC)

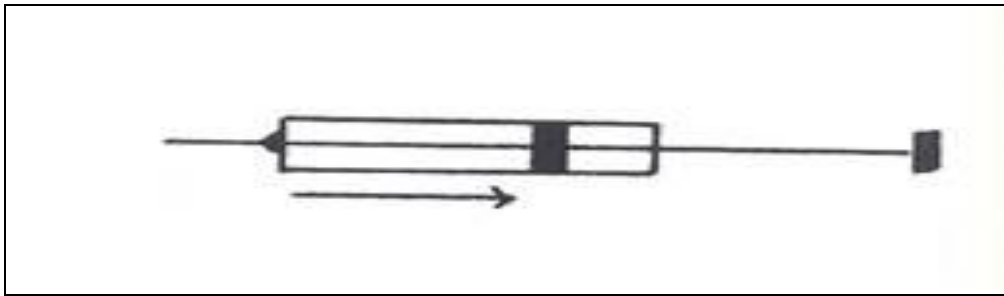
Stalen dienen steeds in **gefixeerde** toestand naar het labo pathologie te worden gebracht: de fixatie dient te gebeuren met een gelijke hoeveelheid **Cytorich Red**.

Uitsluitend aanvraagformulieren van het laboratorium anatomo-pathologie gebruiken en relevante klinische inlichtingen verstrekken. Gelieve ook steeds de aanvraagdatum, het **uur van afname** én het **uur van fixatie** in te vullen.

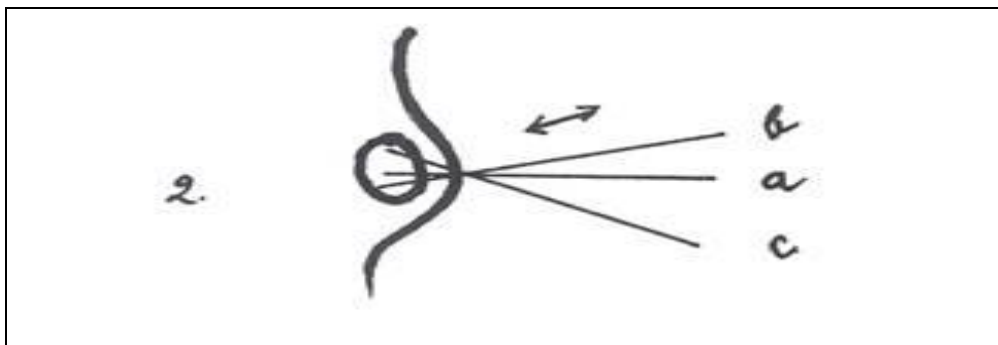
Techniek: Breng de naald in de punctieplaats zonder negatieve druk uit te oefenen.

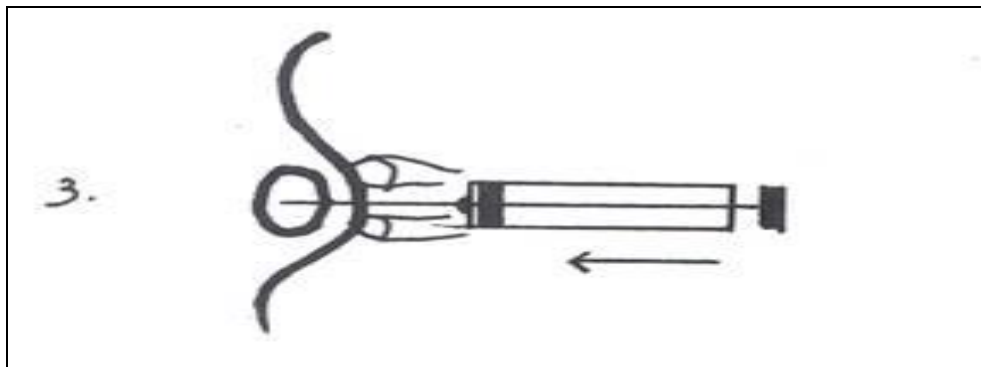
Pas nadat je in de punctieplaats bent, mag je aspireren of negatieve druk uitoefenen.

Je gaat best in drie richtingen op en neer terwijl je negatieve druk blijft uitoefenen.

Laat de negatieve druk zachtjes naar nul gaan door de stamper progressief te lossen tot die helemaal vrij is.

Pas dan kan je de spuit uit de punctieplaats halen. Punctievocht niet uitstrijken op glaasjes, maar **uitspuiten in** een recipiënt met **CytoRich Red**. Als er geen vocht in de spuit zit, zijn alle cellen in de naald gebleven. Na het uitspuiten van het materiaal in het fixatief de spuit losmaken van de naald. Fixatief opzuigen in de spuit, spuit terug op de naald zetten en vloeistof uitspuiten in het recipiënt met fixatief. Staal bewaren op kamertemperatuur.

5.4.3 Fixatie van cervico-vaginale cytologische stalen

Benodigd materiaal:

- Sure Path™ Preservative Fluid Collection Vial (inclusief Sure Path™ Preservative Fluid)
- Cervex-Brush

Voor een correcte werking van het PrepStain™ systeem mag gynaecologisch materiaal enkel worden afgenomen met de Cervex-Brush, en dit volgens de procedure zoals beschreven door de fabrikant. De benodigde materialen zijn te bekomen via het secretariaat van het laboratorium anatomo-pathologie.

Werkwijze:

- Met behulp van de Cervex-Brush de baarmoederhals 5 maal afstrijken, met uitoefenen van een lichte druk, in een cirkelvormige beweging in wijzerzin.
- Trek met duim en wijsvinger de borstel van de steel van de brush af en deponeer de borstel in een openstaand recipiënt.
- De dop stevig op het recipiënt vastdraaien en schudden teneinde een homogene fixatie te bekomen.

Staal steeds bewaren op kamertemperatuur. Gebruik de Sure Path™ Preservative Fluid niet na vervaldatum.

De bekomen celsuspensie laat toe om nog aanvullende moleculaire onderzoeken (HPV detectie) uit te voeren, indien noodzakelijk. Bij afwijkende cervixcytologie kan het celmateriaal worden doorgestuurd voor HPV detectie naar een extern centrum. Met welke externe ziekenhuizen en diensten het laboratorium anatomo-pathologie samenwerkt voor bijkomende onderzoeken staat beschreven in hoofdstuk 7, onderaanneming en uitbesteding van onderzoek.

5.4.4 Biopten voor peroperatoir spoedonderzoek/ vriescoupe onderzoek

Het weefsel insturen:

Weefsel vers (niet gefixeerd), in een kompres bevochtigd met fysiologisch vocht insturen. Wanneer er verschillende fragmenten tegelijk verstuurd worden, duidelijk de lokalisaties van de verschillende fragmenten vermelden en voor welke stalen vriescoupe onderzoek wordt aangevraagd. Vermeld ook steeds de specifieke vraagstelling (beoordelen snijranden, diagnosestelling, ...)

Indicaties

- Indien er geen preoperatieve diagnose is : de peroperatieve diagnose kan de aard van de ingreep beïnvloeden;
- Peroperatieve bepaling van de uitgebreidheid van een ziekteproces waardoor de aard van de ingreep beïnvloed kan worden;
- Peroperatieve weefselidentificatie (bijv. bijschildklierweefsel of niet?);
- Beoordeling van snijranden;
- Beoordeling van de representativiteit van biopsiemateriaal.

Contra-indicaties

- Niet zichtbare of niet palpabele laesies;
- Te kleine letsels waarbij vriescoupe-onderzoek aanleiding geeft tot te veel weefselverlies;
- Verkalkte weefsels;
- Weefsel rijk aan vetweefsel.

Bij twijfel, bespreek de indicatiestelling met een patholoog. De definitieve indicatie kan enkel door de patholoog worden gesteld. Het is aangewezen om een gepland vriescoupe onderzoek, indien mogelijk, minstens 1 dag op voorhand te melden bij het secretariaat van het laboratorium.

6. AANVAARDINGS- EN REJECTIECRITERIA

Binnen het labo anatomo-pathologie gelden er aanvaardings- en rejectiecriteria. Deze criteria kunnen ertoe leiden dat het patiëntenmateriaal niet verder onderzocht wordt of dat er gepoogd wordt het materiaal verder te onderzoeken, maar enkel na overleg met de aanvragend arts.

Rejectiecriteria die kunnen leiden tot het niet verwerken van het ingestuurde materiaal zijn:

- Verkeerde fixatie van stalen (bv. cervicovaginale cytologie ingestuurd op formol);
- Geen identificatie mogelijk van de aanvraagformulieren en/of stalen zodat er geen toewijzing kan gebeuren van het materiaal aan de patiënt (ook niet na contact met de aanvragende arts);
- Niet-gefixeerde stalen die niet onmiddellijk naar het laboratorium werden gebracht (te lange tijd tot fixatie);
- ...

7. DOORLOOPTIJDEN

De doorlooptijd is de tijd tussen ontvangst van het staal en de beschikbaarheid van een (eerste) gevalideerd verslag voor de aanvrager.

7.1 Histologie en niet-gynaecologische cytologie

Indien de stalen tijdig op het laboratorium aankomen (binnen de openingsuren) en indien ze voldoende gefixeerd zijn, is de doorlooptijd vastgesteld op 4 dagen.

Grotere specimens (resectiestukken) hebben echter een fixatietijd van 48-72 uren nodig om voldoende gefixeerd te zijn voor optimaal onderzoek, waardoor de uitslag van het staal automatisch later beschikbaar zal zijn naar gelang de exacte fixatieduur.

Indien er bijkomende immunohistochemische kleuringen noodzakelijk zijn, dienen er minstens 2 werkdagen extra te worden gerekend.

In dringende gevallen zal het staal voorrang krijgen bij de verwerking en kan er evenwel een voorlopig resultaat worden meegedeeld op de eerste werkdag volgend op aankomst van het staal in het labo pathologie.

7.2 Cervixcytologie

Er wordt gestreefd naar een afwerkijd van 10 werkdagen na ontvangst van het staal op het laboratorium anatomo-pathologie.

7.3 Autopsie

Er wordt gestreefd naar een afwerkijd van 1 maand na ontvangst van de autopsieaanvraag op het laboratorium anatomo-pathologie.

7.4 Peroperatoir spoedonderzoek/ vriescoupe onderzoek

Peroperatoir spoedonderzoek wordt steeds door de pathologen verricht. Het resultaat hiervan wordt steeds telefonisch door de pathologen gecommuniceerd naar de aanvragend arts (SBARR-methode), en dit binnen 45 minuten na afhaling of ontvangst van het weefsel door de secretariaatsmedewerker. Indien er meerdere weefselstukken onderzocht dienen te worden is de maximumtijd van het onderzoek vastgelegd op 1,5u.

7.5 Kritische resultaten

In het veld van pathologische anatomie doen zich zelden situaties voor waarbij er kritische resultaten worden gegenereerd.

Indien er bij het evalueren van het patiëntenmateriaal parameters zijn die aangeven dat het resultaat evenwel kritisch is (levensbedreigend voor de patiënt) wordt er telefonisch contact opgenomen met de aanvrager. Indien de aanvrager niet kan worden bereikt, wordt zijn/haar plaatsvervanger gecontacteerd zodat de informatie kan doorgegeven worden.

Volgende lijst van kritische resultaten kan gehanteerd worden door de patholoog. Deze lijst is evenwel niet limitatief:

- Adipeus weefsel in endometriumbiopsie specimen
- Bacteriën in BM
- Organismen in immuungecomprimeerde ptn
- Transplant rejectie
- Maligniteit in vena cava superior syndroom
- Neoplasies die paralysis veroorzaken
- Grote bloedvaten in corebiopsies
- Vet in colonbiopsie wijzend op mogelijke perforatie
- SSSS (staphylococcal scalded skin syndrome)

7.6 Opmerkingen

De standaarddoorlooptijden die hierboven zijn vermeld kunnen verlengd worden ten gevolge van verschillende factoren:

- Bij diagnostische moeilijkheden of aanvullend onderzoek zal de definitieve uitslag minstens 1 werkdag vertraagd worden.
- Bij tijdelijk overaanbod van aangevraagde onderzoeken: 1 tot enkele werkdagen verlenging van de standaard doorlooptijden.
- Wanneer biopsiemateriaal moet worden doorgestuurd naar een extern consulent, moet men rekening houden met een extra afwerkijd van 2-3 weken.
- Bij onderzoek in onderaanneming gelden de doorlooptijden van de betrokken diensten.

8. UITBESTEDING VAN HET ONDERZOEK

8.1 Uitbesteding van diensten

Het laboratorium anatomo-pathologie werkt nauw samen met de laboratoria en artsen van het Jessa Ziekenhuis te Hasselt, UZ Leuven, UZA Antwerpen en AZ St.-Jan Brugge.

De uitbesteding van onderzoeken betreft onderzoeken die niet binnen ons laboratorium kunnen uitgevoerd worden en daardoor uitbesteed worden aan een ander extern laboratorium of ziekenhuis die dit onderzoek wel kunnen uitvoeren.

8.2 Overzicht onderaannemers en onderzoeken

Jessa Ziekenhuis Stadsomvaart 11 3500 Hasselt	
Centrum voor Moleculaire Diagnostiek	Dienst Pathologische Anatomie
Laboratoriumonderzoeken	Stafleden
<ul style="list-style-type: none">▪ HPV-typing▪ HER-2 amplificatie (FISH)▪ EGFR mutatie-analyse▪ KRAS mutatie-analyse▪ NRAS mutatie-analyse▪ BRAF mutatie-analyse▪ NGS mutatie-analyse (panel)▪ ALK/ROS translocatie (FISH)▪ RET translocatie (FISH)▪ MDM2/CDK4 amplificatie (FISH)▪ FUS translocatie (FISH)▪ DDIT3 translocatie (FISH)▪ SS18 translocatie (FISH)▪ B-cel klonaliteit▪ T-cel klonaliteit	<ul style="list-style-type: none">▪ Dr. R. Achten:<ul style="list-style-type: none">• Lymfoïde en hematologische pathologie▪ Dr. M. Drijkoningen:<ul style="list-style-type: none">• Borstpathologie• Gynaecologische pathologie▪ Dr. M. Vanbockrijck:<ul style="list-style-type: none">• Pulmonale pathologie

Dienst Pathologische Ontleedkunde
UZ Leuven
Minderbroederstraat 12
3000 Leuven

Laboratoriumonderzoeken	Stafleden
<ul style="list-style-type: none"> ▪ MSI-analyse 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dr. C. Bourgain: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Urologische, gastro-enterologische pathologie ▪ Prof. Dr. G. De Hertogh: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Niet-oncologische gastro-intestinale pathologie ▪ Oncologische gastro-intestinale pathologie ▪ Moleculair gastro-intestinale pathologie ▪ Dr. E. Hauben: <ul style="list-style-type: none"> • Hoofd-halspathologie, inclusief schildklier-pathologie • Dermatopathologie • Cutane lymfomen ▪ Prof. Dr. E. Lerut: <ul style="list-style-type: none"> • Nefropathologie • Uropathologie • Leverpathologie ▪ Prof. Dr. T. Roskams: <ul style="list-style-type: none"> • Leverpathologie • Pancreaspathologie • Uropathologie ▪ Prof. Dr. X. Sagaert: <ul style="list-style-type: none"> • Oncologische gastro-intestinale pathologie: carcinomen, lymfomen ▪ Prof. Dr. R. Sciot: <ul style="list-style-type: none"> • Oncologische en functionele orthopedische pathologie (bot, weke delen, gewrichten) • Neuropathologie • Endocriene pathologie ▪ Prof. Dr. J. Van den Oord: <ul style="list-style-type: none"> • Dermatopathologie • Oogpathologie ▪ Dr. A.-S. Van Rompuy: <ul style="list-style-type: none"> • Gynaecologische pathologie ▪ Prof. Dr. E. Verbeken: <ul style="list-style-type: none"> • Cardiovasculaire pathologie • Longpathologie • Autopsie pathologie ▪ Prof. Dr. B. Weynand: <ul style="list-style-type: none"> • Gynaecologische cytologie • Uropathologie, urinecytologie • Longpathologie

Dienst Pathologische Ontleedkunde AZ Sint-Jan Ruddershove 10 8000 Brugge	
Laboratoriumonderzoeken	Staflid
/	<ul style="list-style-type: none">▪ Dr. I. Van Den Berghe:<ul style="list-style-type: none">• Huidpathologie: pigmentcelletsels

Dienst Pathologische Ontleedkunde UZA Wilrijkstraat 10 2650 Edegem	
Laboratoriumonderzoeken	Staflid
/	<ul style="list-style-type: none">▪ Prof. Dr. P. Pauwels:<ul style="list-style-type: none">• Moleculaire pathologie• Wekedelen-tumor-pathologie

Dhr. Mathieu Luursen
Onderzoek
Screenen van cervicovaginale stalen a.h.v. dunnelaag glaasjes

9. TELEFONISCH DOORGEVEN VAN RESULTATEN AAN ARTSEN

Mondelinge (telefonische) communicatie van kritische of dringende resultaten, alsook resultaten van vriescoupe onderzoek of een standaard onderzoek, worden naar de (aanvragend) arts gecommuniceerd volgens de 'SBARR' methode:

- **Situation** : Ik bel over...;
- **Background**: Reden van opname/onderzoek;
- **Assessment**: resultaat is... probleem is...;
- **Recommendation**: wat moet er gebeuren; wat verwacht je van arts (behandeling aanpassen?)
- **Read back and write**; noteer en herhaal, waarna de andere persoon bevestigd.

Belangrijk hierbij is dat de identificatie van de patiënt steeds gebeurt aan de hand van naam, voornaam én geboortedatum van de patiënt. Resultaten worden enkel doorgegeven aan artsen die gekend zijn door het laboratorium. Indien resultaten mondeling via de telefoon doorgegeven zijn wordt dit steeds in het DaVinci-programma van het labo geregistreerd. (Er wordt vermeld aan welke arts het resultaat werd doorgegeven met de datum en uur waarop dit gebeurde. Er wordt steeds vermeld of het gaat om een gevalideerd of niet-gevalideerd verslag.)

10. DISTRIBUTIE VAN VERSLAGEN

Gevalideerde verslagen zijn enerzijds elektronisch beschikbaar via het elektronische patiëntendossier of Medibridge (externe artsen) en anderzijds zijn (indien gewenst) ook papieren verslagen beschikbaar.

Indien een aanvragende arts ook een kopie aan de huisarts wil laten versturen dient hij de huisarts in kopie te vermelden op het aanvraagformulier. Gelieve de identificatiegegevens van de in kopie vermelde artsen duidelijk te noteren.

Niet-aanvragende artsen die niet in kopie vermeld staan op het aanvraagformulier kunnen een kopie van het verslag krijgen mits zij een schriftelijke aanvraag (via fax 011/69 92 63, e-mail of per brief) naar de dienst richten met de vermelding dat het pathologisch verslag op vraag van of met toestemming van de patiënt wordt opgevraagd. Deze procedure wordt gevolgd om de privacy van de patiënt te garanderen en is gebaseerd op de richtlijnen van de Nationale Raad van de Orde der Geneesheren i.v.m. "telefonisch vragen van een kopie van een protocol door een arts die niet de aanvragende arts is".

Er worden geen resultaten telefonisch meegedeeld aan de patiënt zelf. Vaak gaat het om een "slecht-nieuwsmelding" die niet zonder potentiële psychische schade via de telefoon kan gebeuren. Om deze reden worden patiënten doorverwezen naar de behandelende arts. Aan de behandelende artsen wordt dan ook gevraagd om de patiënten niet te stimuleren om een resultaat telefonisch op te vragen en de patiënten hierover zo nodig in te lichten.

11. OPMERKINGEN, SUGGESTIES EN VRAGEN

Het laboratorium streeft ernaar om de inhoud van deze gids accuraat en actueel te houden. In geval van opmerkingen, suggesties of vragen staan wij steeds tot uw beschikking (zie contactgegevens in hoofdstuk 2.1).

5. Mogelijke complicaties en aandachtspunten

n.v.t.

6. Kwaliteitsbewaking

n.v.t.

7. Referenties en verwijzingen

Gerelateerde documenten

n.v.t.

Wetgeving

n.v.t.

Wetenschappelijke literatuur

n.v.t.